

بود که بعد از چند سال از تقا پیدا کرده به شیوه سیستماتیک تریه کار خود ادامه داد و البته باز هم پس از گذشت مدتی به شکل مدیریتی تغییر رویه داد. با استناد به اسناد محدود می توان گفت که قدمت مرمت کتاب ها به دوران صفویه یعنی بیش از ۴۰۰ سال پیش بر می گردد. تقریباً هر جا که کتابخانه بوده در کنارش کارگاه صحافی هم بوده است که بر اساس اسناد مکتوب از همین دوران به این بخش حقوق مشخصی نیز تعلق می گرفته است. احیای آثار به جهت حفظ میراث گذشتگان برای آیندگان دارای اهمیت است که باید به خوبی و با دقت بسیار انجام شود. رسالت اداره مرمت آستان قدس رضوی احیای اشیاء و زنده نگه داشتن اسناد مهم و ارزشمند تاریخی است و همه کارشناسان این اداره، با ترکیب مهارت قدیم و علوم جدید، با دقت و ظرافتی بیش از گذشته آثار نفیس خطی را مرمت می کنند.

در ۹ ماه نخست سال ۱۴۰۳ هزار و ۸۷۷ برگ نسخه خطی و قرآنی بسیار نفیس در کتابخانه رضوی مرمت شدند. در این مدت، ۱۷۴ نسخه خطی و قرآنی و ۵۷۲ نسخه کتاب چاپ سنگی و سربی موجود در گنجینه رضوی توسط متخصصان این سازمان، مرمت شده است.

مرمت یک هزار و ۵۳۲ برگ سند تاریخی، ۶۷ عکس قدیمی و ۹ ورق پوستی نفیس و همچنین جداسازی و مرمت ۱۵۰ قطعه اوراق داخل جلد های قدیمی که برخی از آن ها اسناد تاریخی ارزشمندی از دوره های مختلف است، از دیگر اقدامات مدیریت مرمت آثار فرهنگی این آستان مقدس در ۹ ماهه نخست سال ۱۴۰۴ به شمار می آید.

همچنین می توان از اقداماتی نظیر مرمت ۱۹۴ شیء فلزی اعم از سکه و ظرف، حفاظت و مرمت تابلو نقاشی سیاه قلم حسین مکی، مرمت و حفاظت پرنده فلزی منقوش از جاعی شخصی، غبارروبی ضریح پوش های ضریح فولادی شیر و شکر و ساخت جعبه چرمی ضربی نفیس توسط متخصصان مرمت آستان قدس رضوی در این مدت، نام برد.

در ۹ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، آثار دیگری از جمله دو تابلوی نقاشی با پودر سنگ موزه هدایای مقام معظم رهبری و جام شیشه ای سیاه رنگ با پایه و لبه نقره منقوش نیز توسط این متخصصان، مرمت و حفاظت شده است. مرمت ۳۱۴ آلت جلد، ساخت ۱۴۰ آلت جلد چرمی و ۶ ماکت نسخه خطی نیز از دیگر اقدامات اداره مرمت و حفاظت است.

با استناد به اسناد محدود می توان گفت که قدمت مرمت کتاب ها به دوران صفویه بر می گردد یعنی بیش از ۴۰۰ سال پیش.

برون سپاری مرمت

به دلیل سرعت بخشیدن به کار، استفاده از هنر و مهارت هنرمندان خارج از آستان قدس و حجم بالای کار در این بخش، برخی از نشریات و کتب چاپی جاری، برای ترمیم به بیرون از کتابخانه سپرده می شوند این اداره با چند کارگاه در این زمینه قرارداد دارد؛ اما کتاب هایی که مربوط به مخزن چاپی، تک نسخه و نشریه های قدیمی باشند در همین اداره مرمت می شوند و نسخه خطی به بخش اسناد نسخ خطی واگذار شده و به هیچ عنوان حتی از کتابخانه هم خارج نمی شوند.

بهره گیری از افراد متخصص

تاریخ مرمت آثار و نسخ خطی در آستان قدس رضوی از وجود صحافانی همچون ملک حسین صحافی، ملا عبدالله و ملا حسن و فرزندان شان بهره برده است. افرادی که در این بخش فعالیت دارند، دارای مهارت بالایی هستند به نحوی که برخی از آن ها به صورت پیمانکاری در اداره میراث فعالیت داشته اند. مهارت این اساتید به حدی است که برخی دانشگاه ها از آن ها برای تدریس دعوت کرده اند ولی به علت مشغله کاری نتوانسته اند درخواست شان را قبول کنند.

کارکنان و کارشناسان بخش مرمت

اداره مرمت آستان قدس دارای چندین بخش است و بسته به نوع ترمیم آثار از اشخاص مختلفی برای مرمت آثار استفاده می شود که گاهی تعداد

ترمیمی به قدمت دوران صفویه

تلاش آستان قدس رضوی و به دنبال آن اداره مرمت بر این بوده تا هر چه جدی تر از اسناد مختلف قدیمی و بعضاً جدید حفاظت کند تا دچار تخریب و نابودی نشوند. در همین راستا ترمیم و صحافی نسخ قدیمی و آثار فرهنگی از دوره صفویه در کتابخانه آستان قدس رضوی آغاز شده و نزدیک به ۶۰۰ سال قدمت دارد.

از سال ۱۳۶۳ تدریس رشته مرمت آثار تاریخی در برخی دانشگاه ها آغاز و رشته مرمت آثار تاریخی برای اولین بار پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در دانشکده پردیس اصفهان راه اندازی شد و اکنون در دانشگاه های هنر تهران، زابل و تبریز در حال تدریس است. از سال ۱۳۸۲ نیز بخش صحافی کتابخانه قدیم و کارگاه مرمت موزه ادغام شده و به مرور، دامنه فعالیت های آن از مرمت کتب و نسخ خطی به مرمت همه اشیاء موزه اعم از فرش، منسوجات، فلز، چوب، سفال و نقاشی گسترش یافت. مدیریت حفاظت مرمت و آثار فرهنگی در قدیم به صورت یک بخش